

sabater de Formiguera, amb qui vaig fer l'enquesta dialectal, i en una resposta donar a triar entre *fáy sábatás* i *fáy* ['jo faig'] un *sulá* (1960).

Sótlera, V. *sóllera* *Sotllevar*, V. *llevar* *Sotmès*, *sotmetiment*, *sotmetre*, *sotmissió*, V. *metre* i *sota* *Sotmoure*, V. *moure* i *sota* *Soto*, V. *sot* i *sota* *Sototar*, V. *ull* i s. v. *sotjar* (sense relació etim.) *Sòtoi*, *sòtola*, V. *sota* *Sotpal*, V. *sacpall* (SAC) *Sotpedra*, V. *sota* *Sotposar*, V. *posa* *Sotràc*, *sotragada*, *sotragar*, *sotrageig*, *-quejar*, *sotraqeig*, *-quejar*, *sotrec*, *sotroc*, V. *sodegar* *Sots-*, per als nombrosos compostos amb aquest prefix, V. *sota* i el segon membre *Sotsobra*, *sotsobrar*, *sotsobre*, V. *sota* *Sotspall*, V. *sacpall* (SAC) *Sotsriure*, V. *somriure* (RIURE) *Sotsvenir*, V. *venir* *Soturn*, V. *saturn*

SOU, abans *sou(l)*, *sollo*, *soldo*, del ll. tardà *sōlīdus* 'ducat, certa moneda d'or', que pròpiament era l'adjectiu clàssic *SOLIDUS* 'sòlid' substantivat. □ 1.ª doc.: 1271.

De l'evolució fonètica es tracta a bastament en *LleuresC*, p. 301, i 216 (dins l'article dedicat al canvi de L+cons. en *ç*, pp. 209-216). En aquest mot no es poden documentar bé les fases perquè generalment es troba abreujat *sol.*, o *sols*, sigla del b. ll. *solidi*, *-idos*; tot i que en català es devia pronunciar, ja des d'abans del S. XIII, *soç* o *souç*; podem donar-ho per segur en Llull: «el rey --- ha manada una qüesta fer en esta ciutat, qui serà molt gran, e costarà a mi 1000 *sols.*, los quals hauré a manlavar», *Merav.* (NCl. II, 130); cf. Muntaner: «jo don-vos ací de present cinquanta-mília *sols*» (fets de c. 1325, NCl. VII, 194.24); etc. Igualment es troba repetit *sol.* en la Tarifa de 1271 dels Corredors de Barcelona.

En aquesta tarifa, però, ja hi apareix un cop en la forma pròpiament catalana *sou*, f° 233r1.31 (cf. *EntreDL* I, 154). «Donà-li tots jorns 5 *sous* de renda, de què vivís», *Blanç.* (NCl. II, 177.7). De tota manera l'*InvLC* ja registra una vint-i-cinquena d'èss. d'aquesta forma en docs. dels Ss. XIII i XIV, començant per un de 1284: «dóna de reva, del *sou* una pugesa».

No escau a nosaltres la tasca de donar la vàlua econòmica del *sou* segons les èpoques i regions: limitem-los a consignar que segons un doc. de 1414 un *sou* valia 1/10 de lliura en el Vallespir (*Llibre Roig* de Prats de Molló, copiat 1643, f° 155); «un ducat de Castella, que val dotze reals catalans; y lo real, vint-y quatre diners, o dos *sous*, y lo *sou*, 12 diners catalans», OPou (*ThPu.*, 139). Menys podem precisar les diverses menes de *sous*: una de les més reputades era la dels de Tours: «negaren que --- nos ajudassen, mas que l'acort lur era aital --- que-ns farien acabar 60 mília *sous* de torneses», Jaume I (Ag., p. 481, § 493). Sovint fent constar l'import de penes o multes: «hom carnal no vol fugir a la delectació, jatsia que-y vege perill de perdre l'ull, o lo puny, o de perdre 20 *sous* ---» Eiximenis (*Dones* I, 160).

És curiós de veure que entre els moriscos valencians, el nom del nostre *sou*, moneda, s'havia conservat en forma romànica, sense dubte mossàrab, i pot-

ser no solament curiós. En un doc. de c. 1588 del traçig del Real de Gandia, un rebut en llengua i lletres aràbigues, diu (transcrit): Jo, J. A. he cobrat «arba^c artal wa *šuld* wa arba^c furuud», o sigui 'quatre lliures i un *sou*, i quatre diners' (p. p. Carme Barceló, *Sharq al-And.* I, 1984, p. 65.1).

En el sentit de 'soldada, paga' ja el trobem en el S. XIII: en les Corts en què es prepara la Conquesta de Mallorca (1228), ofereix el Bisbe de Bna. «promet-vos --- que hi iré ab 100 menys 1 cavaller e ab 1000 sirvens, e donar-lur-he bon *sou*, e prou pa e vi e civada»; el Sagristà de Girona «--- ab 10 cavallers --- e donar-lur-he bon *sou*, e prou ---», Desclot (§§ 16, 20, NCl. II, 71.12, 74.12); «lo *sou* o paga: stipendium; 15 donar armes en lloc: dare arma stipendii nomine», OPou (*ThPu.*).

Fins avui s'ha mantingut en algunes comarques l'ús vulgar de *sou* o *sous* amb valor monetari o crematístic. A Mallorca: «Es bastina no ha volgut manco, / per dur es cofre, de cinc *sous*; / i jo me n'he anada a Plaça / a comprar carn i arròs, / i encara dec deu doblers», Bart. Ferrà (*Madò Banaula, IdOr* I, 183). En canvi, tal com a Cerdanya, s'usa *sous* a Eivissa amb el valor vague de 'els diners': «*sous*: dinero», PzCabr.; «si buscam un pastoret, li hem de donar menjar i beure i l'hem de calçar i vestir: i saps que serien de *sous*, de cap a cap d'any!», JnCastelló (Villangómez, *Lli. d'Eiv.*, 210, i un altre ib., p. 210). Sobre la locució per quins cinc (o set) *sous*, V. SET.

DERIV.: *Souet*, *Sobresou* (cf. it. *soprasoldo*, S. XIX). *Soldada* [S. XIII]: «—Traydors, no-us mogats, / que certament ho comprarets / aquell mal que fet avets / — / --- / —Sapiats que no-y merim mal, / car ab ell estam a *soldada*, / ab celly que-ns hic ha enviats ---», *Set Savis* (v. 2835); «*soldada*: merces, stipendium», Busa-N.; «moços de *soldada*: authorati, mercenarii», OPou (*ThPu.*, 160). La mare, cercant l'infant, «malehir voldria l'hora, / sa *soldada* y son treball, / y 'l lloc y la Felisseta, / mes de malehir no 'n sap», MilàF (*Cas veritable*, v. 26, O. Cat., p. 307); minyona o nina de *soldada* 'criada, serventa, a *sou*': «moça de *soldada*», JnEsteve (*Li. Eleg.*); «yo me posí a festejà - una *nina* de *soldada*, / l'heru Coll de St. Mi-quel - també me la festejava», MilàF (*Romillo.*, 356.1). *Soldadar* 'pagar *soldada*': «Nabugadonosor, per ver, / lo temple pres e despullà, / e los trenta *sous* se-n portà / en Babilònia, per ver, / e-n *soldadà* molt cavalier», *Lleg. Rim. Sevilla* 1097; docs. de c. 1460 en *DAG*.

Soldader 'mercenari', 'general a *sou*': «5000 a cavall entre cavallers e *soldaders*», Desclot (§ 57, i altres en aquesta cròn.: «vull ésser ton cavalier e ton *soldader*», §§ 2g, 77); Muntaner, NCl. VII, 23.21 etc., altres vegades alterat en *soldaner* *ibid.*, 21.5 etc.; «Sí com un rey, senyor de tres ciutats, / qui tot son temps l'à plagut guerrear / --- / ans si-l matí l'enemic lo vencia, / ans del *sol*-post pel rey era vençut, / fins qu'en les hosts contra-l rey fon vençut / un *soldader* qui lo rey desconfia» ['derrotava'], Ausiàs X, 1b; Jacme Marc, *Dicc.*, § 1452. *Soldadera* oscilla entre 'prostituta' i 'actriu barata a *sou*': «en aquestz capitòls no entenem